

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології

на тему:

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІДІОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗЛОСТІ В
ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пяп 04-20

факультету східної і слов'янської філологія

денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – японська

Лимаренко Валерії Володимирівни

Науковий керівник:

доктор філософії

Кравець Олена Іванівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІДІОМ У СВІТОВІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	5
1.1. Визначення поняття ідіома у сучасній лінгвістиці.....	6
1.2. Класифікація ідіом у сучасній японській мові.....	8
1.3. Основні чинники виникнення ідіом.....	12
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЯПОНСЬКИХ ІДІОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗЛОСТІ	16
2.1. Вираження концепту злості в ідіомах японської мови.....	16
2.2. Синтаксичні характеристики японських ідіом на позначення злості.....	19
2.3. Морфологічні характеристики японських ідіом на позначення злості.....	22
2.4. Словотвірні характеристики японських ідіом на позначення злості.....	24
Висновки до розділу 2	28
ВИСНОВКИ	30
АНОТАЦІЯ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

Грамматичні особливості ідіом в японській мові є цікавим об'єктом дослідження з лінгвістичної та культурної перспективи. Японська мова багата на вирази, що відображають емоційний стан особистості, а також соціокультурний контекст суспільства. Вивчення граматичних особливостей ідіом у японській мові відкриває можливість кращого розуміння мовної культури та внутрішньомовних засобів вираження емоцій у японському суспільстві.

Актуальність теми дослідження граматичних особливостей ідіом на позначення злості в японській мові має велике значення в контексті розуміння культурних та мовних аспектів японського суспільства. Дослідження граматичних особливостей ідіом на позначення злості в японській мові може включати в себе аналіз конструкцій речень, в яких вони використовуються, граматичних правил та варіантів вживання. Також можна розглянути контекстуальні варіації вживання цих ідіом у різних ситуаціях та жанрах мовлення.

Метою дослідження є вивчення граматичних особливостей ідіом спрямованих на вираження злості в японській мові. Дослідження спрямоване на аналіз структури і вживання ідіом у різних контекстах, їхню граматичну будову та семантичні особливості.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- проаналізувати поняття ідіоми у сучасному мовознавстві, навести їхні класифікації;
- відстежити чинники виникнення ідіом в японській мові;
- проаналізувати різноманітні ідіоматичні вирази, які використовуються для вираження злості в японській мові;
- визначити граматичні особливості ідіом та їхні семантичні властивості;
- дослідити контекстуальне вживання ідіом у різних жанрах текстів та в усному мовленні.

Об'єктом дослідження виступають ідіоми на позначення злості в сучасній японській мові.

Предметом роботи є граматичні особливості ідіом японської мови, їхня структура, семантика та специфіка вживання ідіоматичних виразів на позначення злості.

Матеріалом дослідження слугували словники та енциклопедії, а саме: "The Kodansha Kanji Learner's Dictionary"; "A Dictionary of Japanese Idioms", які містять ідіоматичні вирази на позначення злості.

Методи дослідження визначаються специфікою мети і завдань роботи, які зумовлюють застосування комплексної методики аналізу ідіом японської мови. Відповідно у роботі використано такі методи як: порівняльний аналіз, структурно-семантичний аналіз, метод суцільної вибірки.

Практичне значення Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі, перекладацькій практиці та міжкультурному спілкуванні. Ця тема має важливе значення як для лінгвістів, які вивчають мовні структури та властивості ідіоматичних висловів, так і для культурологів, які аналізують взаємозв'язок між мовою та культурою. Розкриття граматичних особливостей ідіом на позначення злості в японській мові допоможе збагатити наше розуміння мовної системи японців, а також розкриє глибинні аспекти культурного спілкування в японському суспільстві.

Дослідження граматичних особливостей ідіом на позначення злості в японській мові має значення не лише для академічної спільноти, а й для широкого загалу. Розуміння специфіки мови дозволяє не лише ефективно спілкуватися, але і глибше відчувати культурний контекст та менталітет нації.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІДІОМ У СВІТОВІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Визначення поняття ідіома у сучасній лінгвістиці

У сучасній лінгвістиці ідіоми розглядаються як особливий тип фразеологічних одиниць, що мають свої власні семантичні, синтаксичні та стилістичні особливості (Seiichi, Michio, 2008). Вони є невіддільною частиною мови будь-якої культури та використовуються для передачі складних концепцій, ідей або емоцій здебільшого в образній формі.

Основні риси ідіом у сучасній лінгвістиці включають:

Неоднорідність форми і значення є однією з ключових рис ідіом у сучасній лінгвістиці. Така характеристика вказує на те, що значення ідіоми не завжди можна зрозуміти, розкладаючи її на окремі складові слова за їхніми лексичними значеннями. Замість цього, значення ідіоми формується в результаті специфічного вживання певної фрази в мовленні та контексті, в якому вона вживається (Асадчих, Бондар, 2024). Ця риса створює труднощі в перекладі ідіом між різними мовами, оскільки мовне сполучення або образна мова, що лежить в основі ідіоми, може бути унікальною для конкретної мови або культури. Наприклад, ідіома "брати за серце" в українській мові має значення "запам'ятати на все життя", але це значення не випливає просто з лексичного значення слова "брати" та "серце". Вона отримала своє значення через вживання в певній мовленнєвій спільноті. Така неоднорідність утруднює розуміння ідіом тим, хто не є членом відповідної культурної або мовної спільноти, і робить їх цікавим об'єктом дослідження для лінгвістів. Вивчення цієї риси допомагає краще зрозуміти, як мова використовується для вираження складних концепцій та емоцій в мовленні різних культур. Ідіоми можуть мати форму, яка важко зрозуміла, оскільки їх значення не завжди випливає зі значень окремих складових слів. Наприклад, ідіома "взяти за серце" має значення "запам'ятати на все життя", але не може бути розібрана на окремі слова з таким значенням.

Фіксованість форми є важливою характеристикою ідіом у мові. Ця особливість вказує на те, що ідіоми мають сталу, незмінну форму, яка відрізняється від звичайних

граматичних правил мови. Наприклад, ідіома "брати за серце" має сталу форму і не може бути змінена на "брати серце" або "брати серце за". Це означає, що ідіоми зберігають свою форму, навіть коли вони вживаються в різних контекстах чи реченнях. Фіксованість форми ідіом дає їм стійкість та стабільність в мовленні. Це дозволяє людям легко розпізнавати і використовувати їх у комунікації. Наприклад, коли ми чуємо фразу "витратити останні гроші", ми автоматично розуміємо, що це означає витратити всі гроші, навіть якщо ніколи раніше не чули саме таку фразу.

Фіксованість форми ідіом також робить їх складними для перекладу між мовами. Перекладачам потрібно знайти еквівалентну ідіому в мові перекладу, яка має аналогічне значення, але може мати зовсім іншу форму. Це вимагає глибокого розуміння культурних та мовних особливостей кожної мови. Ідіоми зазвичай мають фіксовану форму, яка відрізняється від стандартної граматичної побудови мови. Наприклад, ідіома "брати за серце" не може бути змінена на "брати серце".

Образність та метафоричність є ключовими рисами ідіом у мові. Ці фразеологізми часто мають образний характер і використовують метафори для передачі свого значення. Метафора в ідіомах дозволяє нам сприймати абстрактні концепції або дії через конкретні, образні образи, що робить їх більш ефективними та запам'ятовуваними для сприймачів. Наприклад, у відомій ідіомі "лити з відра", образ відра використовується для підсилення інтенсивності дії. Хоча фраза буквально означає різке та об'ємне лиття рідини, метафорично вона може використовуватися для опису великої кількості чого-небудь, наприклад, інформації, обвинувачень або емоційного виразу.

Ідіоми, які мають образний характер, часто виникають з повсякденних ситуацій, природних явищ або реальних об'єктів, що робить їх більш доступними для розуміння та використання. Вони також додають барви та виразності мовленню, роблячи мову більш живою та емоційно насиченою. Ідіоми часто мають образний характер і використовують метафори для передачі свого значення. Наприклад, в ідіомі "лити з відра", образ відра використовується для підсилення інтенсивності дії.

Культурна специфічність є важливою характеристикою ідіом у мові. Багато з них є унікальними для певної культури або мови і вимагають знань про культурні особливості для їх розуміння та використання.

Ідіоми часто виникають зі специфічних історичних подій, традицій, фольклору або особливостей культурного способу життя. Наприклад, ідіома "вилити дитя з ванни" українською мовою має культурний контекст, пов'язаний зі звичаєм обливання дітей водою під час весіль та інших святкувань. Розуміння культурних особливостей допомагає людям, які вивчають мову, краще зрозуміти справжнє значення ідіом та їх використання у різних ситуаціях. Крім того, це сприяє поглибленню міжкультурного розуміння та взаємодії.

Варіативність значення є однією з основних характеристик ідіом у мові. Деякі ідіоми можуть мати кілька значень, які залежать від контексту, у якому вони використовуються. Це означає, що та сама ідіома може мати різні інтерпретації залежно від ситуації. Наприклад, ідіома "закривати очі на щось" може означати ігнорування чогось або нехтування певною проблемою. Однак це значення може варіюватися залежно від контексту: в одному випадку це може бути ознака безтурботності, а в іншому - прояв байдужості.

Крім того, значення ідіом може змінюватися з часом під впливом соціокультурних та лінгвістичних факторів. Наприклад, ідіома, яка раніше могла мати позитивне значення, з часом може набути негативного або навпаки.

Розуміння варіативності значень ідіом допомагає людям краще розуміти мовлення носіїв мови, враховувати контекст та можливі відтінки смислу. Також це сприяє розвитку мовленнєвої компетенції та вмінню ефективно використовувати ідіоматичні вислови у комунікації. Деякі ідіоми можуть мати кілька значень залежно від контексту, або їхнє значення може змінюватися з часом.

Усі ці риси роблять ідіоми цікавим об'єктом дослідження для лінгвістів та культурологів.

1.2 Класифікація ідіом у сучасній японській мові

Класифікація ідіом у сучасній японській мові базується на різноманітних критеріях, таких як будова, значення, походження та вживання. Розглянемо основні класифікації ідіом у японській мові

За будовою:

Фразеологічні ідіоми утворюють значну частину ідіоматичної лексики у багатьох мовах, включаючи японську. Вони характеризуються фіксованою формою та значенням, що відрізняється від літерального тлумачення окремих слів у складі ідіоми. Такі вирази стали невіддільною частиною мовної культури, розкриваючи особливості способу мислення й вираження думок. У японській мові фразеологічні ідіоми мають свої власні виразові засоби, які використовуються для передачі певних смислових нюансів. Наприклад, ідіома "黙って難をしのぐ" (мовчки переживати труднощі) має фіксовану форму, де кожне слово має своє власне значення, проте в сукупності вони утворюють специфічний образ виразу. Ці ідіоми часто виникають внаслідок довгого використання й стають популярними в певних соціокультурних контекстах. Вони використовуються як у писемній, так і усній мові, доповнюючи спілкування різноманітними виразовими можливостями та надаючи тексту емоційного й стилістичного багатства (Бондар, 2003). Ці ідіоми складаються зі словосполучень або речень, що мають фіксовану форму та значення. Наприклад, «黙って難をしのぐ" - "Терпіти до нестями".

Лексичні ідіоми є одним із найцікавіших аспектів мовної культури, які відображають креативність та індивідуальність мовного виразу. У японській мові вони є поширеними й використовуються як у повсякденному спілкуванні, так і в літературному. Лексичні ідіоми складаються зі словосполучень, де окремі слова мають образне значення, яке відрізняється від їхнього буквального тлумачення. Наприклад, у виразі "羽のように軽い" (легкий як перо) слово "перо" має образне значення, що підкреслює легкість чогось. Ці ідіоми додають тексту емоційного

забарвлення та стилістичної оригінальності, роблячи мовлення більш експресивним та привабливим для сприйняття. Вони використовуються для підсилення виразності мовного висловлення та передачі певного стилю або настрою. Лексичні ідіоми відображають національний колорит мови й відображають культурні особливості та традиції народу. Це вирази, у яких окремі слова мають образне значення, що відрізняється від їхнього звичайного значення. Наприклад, «羽のように軽い" - "легко як перо".

За значенням: Метафоричні ідіоми є важливим елементом японської мови, які базуються на використанні метафор для передачі значення. Вони додають кольору та виразності мовленню, створюючи образність та емоційний зв'язок з аудиторією. У цих ідіомах окремі слова або вирази набувають образне значення, яке може бути важливим для сприйняття змісту. Наприклад, у виразі "第二の風を吹かせる" (відкрити друге дихання) слово "друге дихання" має метафоричне значення, що вказує на відновлення енергії або здатність до подальшої діяльності. Метафоричні ідіоми використовуються для створення образних порівнянь, які допомагають уявно зобразити певні концепції або стани. Вони можуть бути використані для вираження емоцій, ставлень, або для опису подій та ситуацій. Ці ідіоми відображають творчість та креативність мови, а також глибину культурних та філософських переконань японського народу. Вони є невіддільною частиною мовного спадку та відображають багатогранність та різноманітність японської ментальності. Ці ідіоми базуються на використанні метафор для передачі значення. Наприклад, "відкрити друге дихання" - "第二の風を吹かせる".

Емотивні ідіоми в японській мові відіграють важливу роль у вираженні почуттів, емоцій та стану особистості (Горобей, 2021). Ці вирази є ефективним засобом комунікації, що дозволяє людям передати свої внутрішні переживання та виразити свої емоції. Емотивні ідіоми можуть використовуватися для вираження радості, смутку, гніву, здивування та інших почуттів. Наприклад, у виразі "指に巻き

付ける" (обвести навколо пальця) слова мають образне значення, що передає відчуття легкості або впевненості в перемозі. Ці ідіоми допомагають у створенні емоційного зв'язку з аудиторією та вираженні власних переживань. Вони використовуються як у повсякденному спілкуванні, так і у літературі, мистецтві та масовій культурі для створення живого та емоційного образу мовлення. Емотивні ідіоми відображають культурні особливості та глибину емоційного досвіду японського народу. Вони є невід'ємною частиною мовного спадку та відображають багатогранність та різноманітність японських емоцій та почуттів. це вирази, які передають почуття, емоції або стан особи, наприклад, "指に巻き付ける" - "обвести навколо пальця".

За походженням: Традиційні ідіоми у японській мові є важливою складовою її культурної спадщини та мають давнє походження, щосягаючи століть. Ці вирази відображають багатогранність та глибину японської культури та традицій і стали неодмінною частиною мовного спілкування. Традиційні ідіоми часто базуються на образах та символах, що виникли в давнину та мають глибокий культурний контекст. Наприклад, у виразі "背中に刀を刺す" (ніж в спину), образ "ножа в спині" відображає представлення про зраду або підступність. Ці ідіоми передають не лише конкретне значення, але й важливі культурні та історичні аспекти японського суспільства. Вони використовуються як у повсякденному мовленні, так і в літературі, мистецтві та інших аспектах культури для передачі глибоких сенсів та образності. Традиційні ідіоми відображають багатство культурного надбання та витонченість мовлення японців. Вони є частиною їхньої спадщини та стали символом глибоких культурних та історичних зв'язків. Ці вирази мають давнє походження і використовуються в японській мові вже століттями. Наприклад, "背中に刀を刺す"- "ніж в спину".

Сучасні ідіоми у японській мові є відображенням сучасних соціальних, культурних та технологічних реалій. Ці нові вирази виникають у зв'язку з швидкими змінами в суспільстві та відображають сучасні тренди та виклики, з якими стикаються люди. Сучасні ідіоми використовуються для опису сучасних явищ та ситуацій і

відображають нові вимоги та цінності. Наприклад, у виразі "レールから外れる" (вибити з колії) відображається сучасний стрес та неупорядкованість у житті, коли людина втрачає контроль над ситуацією. Ці ідіоми часто використовуються у повсякденному мовленні, а також у медіа, мистецтві та інших аспектах культури. Вони стають частиною мовного коду сучасного японського суспільства та відображають його динаміку та різноманіття. Сучасні ідіоми відкривають нові можливості для виразного мовлення та сприяють розвитку мовленнєвої культури. Вони допомагають людям краще розуміти сучасний світ та висловлювати свої думки та почуття у відповідь на сучасні виклики та тенденції. Це нові вирази, які виникли в сучасному японському суспільстві і відображають сучасні реалії. Наприклад, "вибити з колії" - «レールから外れる».

За вживанням: Побутові ідіоми у японській мові відображають різноманітні аспекти щоденного життя та повсякденних ситуацій (Ржевська, 2023). Ці вирази часто використовуються у неформальному спілкуванні та допомагають людям краще виражати свої думки, почуття та досвід у повсякденних ситуаціях. Побутові ідіоми можуть містити в собі різні аспекти життя, такі як робота, сім'я, відпочинок, їжа та багато інших. Наприклад, у виразі "血を払う" (заплатити кров'ю) відображається велика жертва або пожевртва, яку людина робить у своєму житті. Ці ідіоми додають кольору та виразності мовленню, роблячи його більш насиченим та емоційним. Вони допомагають створити спільні точки спілкування між людьми та сприяють формуванню та збереженню культурної спільноти. Побутові ідіоми відображають унікальний характер та особливості японської мови та культури. Вони є важливою частиною мовного коду суспільства та відображають його цінності, традиції та спосіб життя. Ці вирази пов'язані з щоденним життям і використовуються у неформальній мові. Наприклад, "血を払う" - "заплатити кров'ю".

Літературні ідіоми у японській мові є важливою складовою культурного доробку і мовного багатства. Ці вирази часто використовуються в літературних творах, поезії, драмах та інших виданнях, а також в урочистих або високостильових

контекстах. Літературні ідіоми можуть містити в собі образи, метафори та алегорії, які використовуються для створення художньої атмосфери та виразності мовлення. Наприклад, у виразі "金の手" (золоті руки) передається образ майстерності, вправності та великого таланту у виконанні якоїсь справи чи роботи. Ці ідіоми мають глибокий смисловий зміст і часто використовуються для підсилення емоційного впливу твору або для передачі складних концепцій та ідей. Вони додають тексту літературного твору естетичну цінність та розкривають його глибину та багатогранність. Літературні ідіоми є не лише засобом мовного виразу, але й важливою складовою культурного спадку та національної ідентичності. Вони відображають традиції, цінності та уявлення про світ японського народу, їхні мрії, переживання та духовність. Це вирази, які часто зустрічаються в літературних творах або використовуються в урочистих контекстах. Наприклад, "金の手" - "золоті руки". Ця класифікація допомагає краще розуміти різноманітність ідіом у японській мові та їхнє використання в різних контекстах спілкування.

1.3 Основні чинники виникнення ідіом

Ідіоми, або фразеологізми, виникають під впливом чинників, які можуть бути пов'язані з мовною, культурною, історичною та соціальною сферами. Основні чинники виникнення ідіом включають:

Історичні події та традиції: Деякі ідіоми можуть виникати в результаті історичних подій або традицій, які стали важливими для даної культури. Історичні події та традиції Японії мають значний вплив на формування ідіом у японській мові. Багато фразеологізмів походять зі специфічних подій, легенд або культурних звичаїв, які мають важливе значення для японського суспільства. Ці історичні та культурні аспекти відображаються у мові через різноманітні ідіоматичні вислови, що використовуються у повсякденному мовленні. Наприклад, ідіома "заробити собі злодія" може виникнути зі стародавньої японської традиції, коли вважалося, що якщо хтось виявлявся дуже багатим або успішним, це може привернути увагу злодіїв або

негативних енергій. Така ідіома відображає культурні уявлення про багатство та безпеку. Також історичні події, такі як періоди війн або епохи розвитку, можуть стати джерелом для ідіоматичних висловів. Наприклад, ідіома "за боротьбу" може відобразити довгий та складний шлях до досягнення мети або перемоги, що часто асоціюється зі змагальним духом та наполегливістю. Отже, історичні події та традиції Японії глибоко впливають на формування ідіом у японській мові, відображаючи важливі аспекти культури та способу мислення японців. Специфіка мови: Деякі ідіоми виникають через специфіку самої мови, її граматики та фонетики. Наприклад, у багатьох мовах є ідіоми, які використовують слова з аналогічними звучаннями, але з різними значеннями.

Специфіка японської мови визначається низкою унікальних особливостей, які роблять її винятковою серед інших мов світу. Однією з найбільш відомих особливостей є використання кани та канджі — двох алфавітно-логічних систем письма. Кана — це фонетична система, яка включає хірагану та катакану, використовується для запису звуків та вимови японської мови. Канджі — це ієрогліфи, які були запозичені з китайської мови та використовуються для запису значень слів та понять. Ще однією специфічною особливістю японської мови є висока ступінь ввічливості та поваги, яка відображається в граматиці та виразній мові. Наприклад, в японській мові існує два типи дієслів — один для спілкування з вищими за статусом або старшими особами, а інший для спілкування з рівними або молодшими. Також варто зазначити особливості граматичної будови японської мови, зокрема відмінювання слів за діалектами та відсутність числівників у мові для позначення множини. Для цього використовуються додаткові слова та конструкції, які вказують на кількість або кількість об'єктів. Узагальнюючи, специфіка японської мови відображає багатовікову культурну спадщину та особливості японського суспільства, роблячи її унікальною та захоплюючою для вивчення і розуміння.

Культурні чинники. Культурні традиції, звичаї, вірування та інші аспекти культури можуть впливати на виникнення ідіом. Наприклад, у багатьох культурах є ідіоми, пов'язані з природою або тваринами, що відображають уявлення про світ та моральні цінності. Культурні чинники впливають на формування ідіом, відтворюючи уявлення

про світ та моральні цінності кожного народу. Звичаї, традиції та вірування відображаються в ідіомах, створюючи зв'язок між мовою і культурою. Наприклад, у багатьох культурах існують ідіоми, що використовують терміни з природи або тварин, щоб виразити певні концепції чи емоції. Ці вирази часто відображають глибокі моральні цінності та філософію народу. Такий спосіб виразності є не лише мовним явищем, але й ключовим компонентом культурної спадщини, що допомагає зберегти та передати цінності наступним поколінням. Культурні чинники мають значний вплив на формування ідіом. Традиції, звичаї, вірування та інші аспекти культури відображаються у виразному вживанні мови. Часто ідіоми виникають з історії, фольклору та природних явищ, відображаючи уявлення про світ та цінності спільноти. Вони віддзеркалюють емоції, досвід та мудрість культури, створюючи особливий зв'язок між мовою та спадщиною народу. Таким чином, ідіоми стають важливим елементом виразності та самоідентифікації кожної культури.

Соціальні фактори. Соціальні чинники впливають на формування ідіом в японському суспільстві, відображаючи його соціокультурну специфіку та мінливість. У Японії соціальні фактори, такі як ієрархічна структура суспільства, взаємні відносини та культурні цінності, впливають на вибір і вживання ідіом. Наприклад, ідіоми можуть відображати рівень поваги та уваження до старшого чи вищого статусу, а також підтримувати соціальні норми та очікування. Також соціальні фактори можуть визначати, які теми або ситуації частіше виражаються у вигляді ідіом, враховуючи певні аспекти щоденного життя, робочого середовища та спілкування в суспільстві. Таким чином, ідіоми відображають соціальні відносини та динаміку у японському суспільстві, віддзеркалюючи його складність та різноманітність. В Японії відіграють значущу роль у формуванні культурних, економічних та політичних аспектів життя країни. Однією з ключових характеристик японського суспільства є висока ступінь колективізму та соціальної згуртованості. Відсутність виражених індивідуальних претензій та пошана до групових інтересів є важливими аспектами японської культури. Це відображається в управлінні підприємствами, де командна робота та підтримка колективу вважаються

надзвичайно важливими. Ще однією важливою соціальною особливістю Японії є високий рівень освіти та культурного розвитку населення. Японська система освіти відома своєю строгою дисципліною та високими стандартами навчання, що сприяє формуванню висококваліфікованої робочої сили та підтримці інновацій у різних галузях економіки. Підтримка сімейних цінностей та традиційна роль гендерів також є важливими аспектами соціальної структури Японії. Хоча сучасне японське суспільство стає більш відкритим і розуміючим щодо рівноправ'я, деякі традиційні стереотипи про ролі чоловіків і жінок залишаються відповідно до старих культурних норм. Загалом, соціальні фактори Японії глибоко впливають на всі сфери життя країни, від економіки до культури, створюючи унікальну та цікаву соціальну динаміку, яка варта вивчення та розуміння.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі ми дослідили теоретичні аспекти ідіом у світовій лінгвістиці, зосередившись на їх визначенні, класифікації та основних чинниках виникнення. За допомогою аналізу зазначених питань ми отримали глибше розуміння природи ідіом та їхнього значення в мовному спілкуванні. Вивчення визначень ідіом в сучасній лінгвістиці дозволило нам розкрити їхню сутність та роль у мовному аналізі. Класифікація ідіом у сучасній японській мові допомогла систематизувати ці лінгвістичні одиниці за різними критеріями, що сприяє їхньому кращому розумінню та використанню. Нарешті, вивчення основних чинників виникнення ідіом дозволило нам з'ясувати, які фактори впливають на формування цих лінгвістичних конструкцій у мовному середовищі. Ці дослідження відкривають шлях до подальшого дослідження в цій області та розвитку лінгвістичної науки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЯПОНСЬКИХ ІДІОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗЛОСТІ

2.1 Вираження концепту злості в ідіомах японської мови

У японській мові існує кілька ідіоматичних виразів, які виражають концепцію злості. Ось декілька прикладів:

怒りに任せる (ikari ni makaseru) - буквально "залишитися в гніві".

Використовується для вираження ситуацій, коли людина дозволяє своєму гніву контролювати її дії. Ідіома "怒りに任せる" (ikari ni makaseru) в японській мові буквально означає "залишитися в гніві". Цей вираз використовується для опису ситуацій, коли людина дозволяє своєму гніву керувати своїми діями та реакціями. Це вираження часто використовується, щоб показати, що людина втрачає контроль над собою через сильні емоції гніву. Коли людина "怒りに任せる", вона може вчиняти необдумані дії або виражати свої емоції агресивно або нерозумно. Це може призвести до негативних наслідків як для самої особи, так і для її відносин з іншими людьми. В таких ситуаціях людина може сказати або зробити речі, про які вона може пізніше шкодувати через вплив гніву на свій розум та розуміння ситуації. Ідіома "怒りに任せる" також може вказувати на відсутність контролю над своїми емоціями (Комісаров, Комарницька, 2012). Вона показує, що особа може бути настільки роздратованою або розлюченою, що втрачає здатність розумно реагувати на події навколо себе. Ця ідіома нагадує, наскільки важливо вміти контролювати свої емоції та не дозволяти їм впливати на наші дії та рішення.

顔に泥を塗る (kao ni doro o nuru) - "намазати обличчя брудом". Ця ідіома вказує на сором та ганьбу, яку людина відчуває через власні дії або злочини. Ідіома "顔に泥を塗る" (kao ni doro o nuru) в японській мові буквально означає "намазати обличчя брудом". Цей вираз використовується для вираження сорому та ганьби, яку

людина відчуває через свої власні дії або злочини. Коли людина намазує своє обличчя брудом, це символізує її відчуття сорому та відрази до власних вчинків або вчинків інших, які її пов'язані. Це може бути результатом порушення етичних чи моральних норм, вчинених проти закону, або будь-яких дій, що призвели до втрати поваги або честі. Ця ідіома нагадує нам про важливість діяти відповідально та морально, оскільки наші вчинки можуть мати негативні наслідки не лише для нас самих, але й для нашого статусу та гідності в очах інших. Коли ми намазуємо своє обличчя брудом, ми визнаємо свої помилки та відчуваємо потребу виправити їх та відновити нашу гідність та повагу у суспільстві.

怒鳴り散らす (donari chirasu) - "кричати та ворушити". Це вираження використовується для опису агресивного чи грубого способу вираження гніву. Ідіома "怒鳴り散らす" (donari chirasu) в японській мові буквально означає "кричати та ворушити". Це вираз використовується для опису агресивного або грубого способу вираження гніву. Коли людина "怒鳴" та "розкидає", це означає, що вона виражає свій гнів у найбільш необтяжливий спосіб. Вона може голосно кричати, розмахувати руками або навіть вдаряти по предметах навколо себе. Цей спосіб вираження гніву часто вважається несильним або неконтрольованим, і він може призвести до подальшого збільшення конфлікту або навіть фізичних або емоційних пошкоджень. За допомогою цієї ідіоми можна передати ідею, що людина втрачає контроль над собою в момент гніву та виявляє свої емоції агресивним чи неконтрольованим способом. Це може бути небезпечним для оточення та може призвести до подальших конфліктів та проблем. Тому важливо вміти керувати своїм гнівом та шукати більш мирні та конструктивні способи виразити свої почуття.

火が付く (hi ga tsuku) - "запалити вогонь". Вживається, коли людина стає дуже злий або роздратований. Ідіома "火が付く" (hi ga tsuku) в японській мові буквально означає "запалити вогонь". Це вираз використовується для опису ситуацій, коли людина стає дуже злою або роздратованою. Коли вогонь спалахує, він символізує

силу та інтенсивність емоцій, таких як гнів або роздратування. Коли людина "запалює вогонь", це означає, що її гнів або роздратування досягають такого рівня, що вони стають очевидними та нестримними. Цей вираз може використовуватися для опису ситуацій, коли людина гнівається, виражає свої емоції голосно або агресивно, або навіть вчиняє недоречні або неконтрольовані дії під впливом свого гніву. Коли "вогонь запалюється", це може бути сигналом для оточуючих осіб, що необхідно бути обережними та уникати подальшого подразнення або конфлікту з цією людиною. Це також може бути нагадуванням для самої особи про необхідність заспокоїти свої емоції та знайти більш конструктивний спосіб виразити свої почуття.

頭に来る (atama ni kuru) - "приходить до голови". Ця ідіома використовується, коли людина починає відчувати гнів або роздратування. Ідіома "頭に来る" (atama ni kuru) в японській мові означає буквально "приходить до голови". Це вираз використовується, коли людина починає відчувати гнів або роздратування. Коли щось "приходить до голови", це означає, що особа починає відчувати емоції гніву, роздратування або роздратування. Це може бути викликано різними факторами, такими як невдоволення поведінкою іншої особи, обставини, що викликають стрес, або неприємна ситуація. Вираз "頭に来る" може бути використаний для опису того, як людина починає відчувати, що її гнів або роздратування посилюється і стає більш інтенсивним. Це може впливати на її настрій, ставлення до інших людей і навіть на її здатність раціонально мислити та діяти. Коли ви чуєте, що "щось приходить в голову" у японському контексті, це може бути сигналом, що особі необхідно зайнятися своїми емоціями та знайти спосіб заспокоїти себе перед тим, як вона вчинить щось, що може виправдати поганий настрій.

憤りを感じる (ikidoori o kanjiru) - "відчувати обурення". Ця фраза використовується для опису почуття глибокого розлючення або обурення. Фраза "憤りを感じる" (ikidoori o kanjiru) в японській мові перекладається як "відчувати обурення". Цей вислів використовується для опису почуття глибокого розлючення

або обурення, яке виникає у людини внаслідок якихось подій, ситуацій або вчинків інших людей. Коли людина "відчуває обурення", це означає, що вона переживає сильні емоції, пов'язані з невдоволенням або розчаруванням. Це може бути викликано різними причинами, такими як несправедливість, безлад, порушення принципів або загроза особистій чи загальній безпеці. Коли людина відчуває обурення, це може виявлятися у її настрої, мові та поведінці. Вона може бути збудженою, роздратованою або навіть агресивною. Це може також впливати на її відносини з іншими людьми та загальний стан її емоційного щастя. Коли людина відчуває обурення, важливо знати, як керувати цими емоціями та знаходити способи виразити свої почуття конструктивно та ефективно. Це може включати знаходження способів розв'язання проблеми, вираження своїх почуттів у відповідний спосіб або звернення за підтримкою та допомогою у вирішенні ситуації. Ці ідіоми допомагають виразити різноманітні аспекти злості та гніву в японській мові.

2.2 Синтаксичні характеристики японських ідіом на позначення злості

Синтаксичний аспект концепту злості у японських ідіомах допомагає розібратися у структурі речень та відношенні між їх складовими частинами. Синтаксичний аспект мови є надзвичайно важливим у мовознавстві з кількох причин.

По-перше, він допомагає розуміти організацію та структуру речень в мові. Синтаксичний аспект вивчає, які слова та фрази поєднуються разом у речення для передачі певного значення. Це містить в собі аналіз словосполучень, конструкцій та інших мовних одиниць, які формують синтаксичну структуру мовлення.

По-друге, синтаксичний аспект є важливим для розуміння значення та інтерпретації текстів. Він допомагає визначити граматичні зв'язки між словами та фразами у тексті, що полегшує розуміння змісту та контексту повідомлення.

По-третє, синтаксичний аспект важливий для навчання та вивчення мови. Розуміння синтаксичних структур допомагає студентам покращити свої навички у побудові правильних речень та вивчати особливості граматики мови. Нарешті, синтаксичний аспект допомагає аналізувати стилістичні та емоційні аспекти

мовлення. Він дозволяє виявляти різні способи вираження ідей та почуттів за допомогою мовних засобів та конструкцій. Отже, синтаксичний аспект є важливим компонентом мовознавства, який допомагає розуміти та аналізувати організацію мовлення, вивчати мову та виразно виражати свої думки та почуття.

У японських ідіомах, що виражають концепцію злості, зазвичай спостерігається така загальна структура:

Суб'єкт (людина, яка відчуває злість) це може бути виражено іменником, займенником або іншою частиною мови, що вказує на особу, яка відчуває злість. Суб'єкт, що відчуває злість, може бути виражений у японських ідіомах різними частинами мови. Зазвичай це іменник, займенник або фраза, що конкретизує особу, яка переживає злість. Наприклад, у ідіомі "怒りに任せる" (ikari ni makaseru) - "залишитися в гніві", суб'єкт може бути виражений словом "людина" або "вона", які вказують на особу, яка дозволяє гніву керувати своїми діями. Також суб'єкт може бути виражений іменником, який конкретизує особу, наприклад, "вчителю" або "батьку", якщо йдеться про ситуацію, коли саме вони переживають злість. В інших випадках суб'єкт може бути виражений загальними виразами, які вказують на будь-яку особу, наприклад, "людина", "хтось", "кожен", що робить акцент на тому, що злість може відчувати будь-хто. Таким чином, суб'єкт у контексті ідіом, пов'язаних зі злістю, може бути представлений різними способами, але він завжди вказує на особу, яка переживає ці емоції.

Дія (відчувати злість) це дієслово, яке показує, що суб'єкт досвідчує злість. Дія, пов'язана з відчуттям злості, в ідіомах японської мови, часто виражається за допомогою дієслів, які показують, що суб'єкт дійсно досвідчує ці емоції. Наприклад, у ідіомі "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", дія "запалити" вказує на те, що особа відчуває глибоку злість або роздратування, які можна порівняти зі спалахом вогню. Інші дієслова, які часто вживаються для вираження злості в ідіомах, включають "怒る" (okoru) - "гніватися", "憤慨する" (funkai suru) - "розлютитися", "キレる" (kieru) - "вибухнути гнівом" тощо. Ці дієслова допомагають уявити стан особи,

яка переживає злість, і надають контексту ідіоми більш виразне й живе значення. Вони можуть показати, наскільки сильно злість впливає на поведінку та емоційний стан людини. Отже, дія, що виражає відчуття злості в ідіомах, грає важливу роль у передачі емоційного забарвлення та виразності виразу, яка доповнює синтаксичний аспект ідіоми.

Об'єкт (на що або на кого відчувається злість): Це може бути іменник або інший елемент, який вказує на причину злості (Бурдакова 2023). Об'єкт у контексті вираження злості в японських ідіомах вказує на те, на що або на кого спрямовані ці емоції. Це може бути конкретна особа, ситуація або подія, які викликали в суб'єкта злість. Наприклад, у ідіомі "頭に来る" (atama ni kuru) - "приходить до голови", об'єктом може бути будь-яка ситуація або подія, яка розлютила людину, наприклад, непорозуміння з колегою або поганий сервіс у кафе. Інші ідіоми можуть мати більш конкретний об'єкт, наприклад, у ідіомі "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", об'єктом може бути особа або ситуація, що викликала глибоку злість. Об'єкт може бути також виражений у вигляді іменника або іншої частини мови, яка конкретизує причину злості. Наприклад, у ідіомі "怒りに任せる" (ikari ni makaseru) - "залишитися в гніві", об'єктом може бути "сварка з близькими" або "невдоволення з мірою». Отже, об'єкт в ідіомах допомагає уточнити, на що або на кого спрямовані емоції злості, і робить вираз більш конкретним та зрозумілим для аудиторії.

Додаткові елементи (якщо є): Це можуть бути додаткові слова або фрази, які надають контекст або розширюють значення ідіоми.

Наприклад, у ідіомі "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", синтаксична структура буде такою:

- Суб'єкт: вогонь ("火" - hi)
- Дія: запалити ("付く" - tsuku)

- Об'єкт: немає прямого об'єкта, але ідіома використовується для вираження глибокої злості або роздратування.

Отже, синтаксичний аспект ідіоми допомагає розібратися у взаємозв'язку між словами у реченні та їх значенням для вираження конкретного емоційного стану, такого як злість.

2.3 Морфологічні характеристики японських ідіом на позначення злості

Морфологічний аспект вивчає будову слів та їхні складові частини у мові. У контексті ідіом, що виражають злість у японській мові, морфологічний аспект важливий для розуміння структури слова і його складових. Морфологічний аспект вивчення мови вкрай важливий з кількох причин.

По-перше, він допомагає розуміти будову слів та їхні складові елементи. Це охоплює вивчення коренів, префіксів, суфіксів та інших афіксів, які формують слова. Розуміння морфемної будови дозволяє розкрити семантичні відтінки слів та їхню граматичну роль у реченні.

По-друге, морфологічний аспект важливий для навчання та вивчення мов. Знання морфології допомагає у формуванні правильних орфографічних та граматичних навиків, а також у розумінні внутрішньої будови слів. Це особливо важливо для людей, які вивчають іноземні мови, оскільки вони можуть аналізувати та розуміти структуру незнайомих слів за допомогою морфологічного аналізу.

По-третє, морфологічний аспект важливий для розуміння семантики та синтаксису мови. Він дозволяє визначати значення слів та їхню граматичну функцію в мовленні. Наприклад, знання морфології може допомогти виявити частини мови та їхні взаємозв'язки у реченні, що полегшує розуміння тексту та побудову правильних речень. Морфологічний аспект мови важливий для розуміння її структури та функцій, навчання та вивчення мов, а також для аналізу та розуміння мовленнєвих конструкцій у різних мовах і культурах.

У японських ідіомах, які виражають злість, морфологічний аспект може бути представлений наступним чином:

Іменники: Іменники вказують на об'єкт або особу, на яку спрямовані емоції злості. Наприклад, у ідіомі "怒りに任せる" (ikari ni makaseru) - "залишитися в гніві", іменник "怒り" (ikari) означає "гнів" або «роздратування». Іменники у контексті ідіом, що виражають злість у японській мові, відіграють важливу роль у визначенні об'єкта або особи, на яку спрямовані ці емоції. Вони надають конкретності та уточнюють ситуацію, що викликала злість, та дозволяють краще розуміти значення ідіоми. Наприклад, у ідіомі "怒りに任せる" (ikari ni makaseru) - "залишитися в гніві", іменник "怒り" (ikari) означає "гнів" або "роздратування". Це слово вказує на емоційний стан особи, яка дозволяє гніву контролювати свої дії. Іменник "怒り" визначає об'єкт, на який спрямовані емоції злості, і робить ідіому більш конкретною та зрозумілою. Таким чином, іменники у ідіомах, пов'язаних зі злістю, надають можливість конкретизувати об'єкт або особу, на яку спрямовані ці емоції, та роблять вираз більш точним і виразним. Вони є важливою складовою частиною мовного виразу і допомагають у створенні чіткого образу ситуації, пов'язаної з злістю.

Дієслова: Дієслова вказують на дію або стан, пов'язаний з відчуттям злості. Наприклад, у ідіомі "頭に来る" (atama ni kuru) - "приходить до голови", дієслово "来る" (kuru) означає «приходити» (Кошевого, 2023). Дієслова в ідіомах, що виражають злість у японській мові, відіграють важливу роль у показі дії або стану, пов'язаного з цими емоціями. Вони допомагають уявити, як саме злість впливає на особу та її поведінку, роблячи вираз більш живим та емоційно насиченим. Наприклад, у ідіомі "頭に来る" (atama ni kuru) - "приходить до голови", дієслово "来る" (kuru) означає "приходити". Ця ідіома вказує на стан роздратування чи гніву, який починає відчувати людина. Дієслово "来る" відтворює процес початку відчуття злості, яке

"приходить до голови", підкреслюючи інтенсивність емоційного досвіду. Інші дієслова, які часто використовуються для вираження злості в ідіомах, включають "怒る" (okoru) - "гніватися", "憤慨する" (funkai suru) - "розлютитися", "キレる" (kigeru) - "вибухнути гнівом" та інші. Кожне з цих дієслів додає своє власне відтінок інтенсивності та емоційного стану, що доповнює основне значення ідіоми. Отже, дієслова в ідіомах про злість в японській мові відображають дії або стани, пов'язані з відчуттями цих емоцій, і додають емоційної насиченості та виразності виразу. Вони є важливою складовою частиною мовного виразу, яка допомагає краще розуміти внутрішній світ персонажів та їхні емоційні переживання.

Прикметники і прислівники: Прикметники та прислівники можуть використовуватися для надання характеристик або додаткових ознак злості. Наприклад, у ідіомі "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", прикметник "付く" (tsuku) вказує на стан «запалення». Прикметники і прислівники в ідіомах, що виражають злість у японській мові, використовуються для надання характеристик або додаткових ознак цих емоцій. Вони доповнюють основне значення ідіоми, роблячи її більш точною та виразною. Наприклад, у ідіомі "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", прикметник "付く" (tsuku) вказує на стан "запалення". Це слово додає до ідіоми характеристику, яка є характерною для злості - стан підпалу або спалаху. [15] Прикметники також можуть надавати додаткові відтінки значення, які допомагають краще розуміти емоційний стан особи. Прислівники, зі свого боку, можуть вказувати на спосіб або інтенсивність вияву злості. Наприклад, у ідіомі "キレる" (kigeru) - "вибухнути гнівом", прислівник "キレ" (kire) показує на вираження злості у вигляді "вибуху". Він допомагає передати інтенсивність емоційного стану та зрозуміти, наскільки сильним є вияв гніву. Таким чином, прикметники і прислівники в ідіомах про злість у японській мові є важливими елементами, які додають емоційної

насиченості та виразності виразу. Вони доповнюють основне значення ідіоми, роблячи її більш конкретною та зрозумілою для аудиторії.

Морфологічний аспект допомагає розібратися у структурі слова та його значенні в контексті ідіоми, що виражає злість. Він дозволяє зрозуміти, як складові частини слова комбінуються, щоб виразити конкретні емоційні стани та ситуації.

2.4 Словотвірні характеристики японських ідіом на позначення злості

Словотвірний аспект має важливе значення в мовознавстві та розумінні мовних структур. Це означає вивчення процесів та правил, за якими нові слова та словосполучення формуються в мові. Словотвір охоплює утворення слів за допомогою афіксів, префіксів, суфіксів, а також інших мовних елементів.

Перш за все, словотвірний аспект важливий для розуміння мовного багатства та різноманітності (Саніна, 2020). Вивчення того, як слова утворюються, дозволяє розкрити особливості мови та відображає її динаміку і розвиток. Це допомагає лінгвістам аналізувати мовлення в контексті культурного та історичного середовища. Словотвір допомагає розширювати словниковий запас мови. Розуміння того, які префікси та суфікси можуть бути додані до основи слова, дозволяє вивчати значення та використання нових слів. Це особливо корисно для вивчення іноземних мов, коли можна аналізувати спільні мовні елементи та розуміти значення нових слів. Крім того, словотвірний аспект важливий для розуміння структури речень та виразів. Знання того, як слова утворюються та як вони можуть бути поєднані в різні мовні одиниці, допомагає в аналізі граматичних конструкцій та розкритті семантичних відтінків мови.

У вираженні концепту злості у ідіомах, словотвірний аспект відіграє важливу роль у формуванні та розумінні значення слів та виразів. Він допомагає створювати виразні, насичені та емоційно заряджені вирази, що точно відображають емоційний стан особи. Ось деякі аспекти словотвору, які використовуються для вираження концепту злості у ідіомах:

Утворення нових слів за допомогою афіксів: У японській мові, нові слова часто утворюються за допомогою додавання афіксів до основи слова (Бондаренко, та ін., 2012). Наприклад, у слові "怒り" (ikari) - "гнів", суфікс "り" (ri) вказує на емоційний стан гніву. Утворення нових слів за допомогою афіксів є поширеною практикою в японській мові і дозволяє розширювати лексичний запас та точніше виражати різноманітні концепти та емоції. Афікси, такі як суфікси та префікси, додаються до основи слова для утворення нових слів з новими значеннями. У контексті вираження концепту злості у японській мові, афікси грають важливу роль у формуванні слів, що передають цю емоцію. Наприклад, у слові "怒り" (ikari) - "гнів", суфікс "り" (ri) є афіксом, який вказує на емоційний стан гніву. Додавання цього суфіксу до основи "怒" (iki) перетворює його на іменник "гнів". Це дозволяє явно виражати концепт гніву та робить слово більш специфічним у виразі емоційного стану. Крім того, інші афікси також можуть бути використані для утворення слів, що виражають злість. Наприклад, префікс "不" (fu) вказує на негативність або зворотний характер, і коли він додається до слова "平静" (heisei), що означає "спокій", ми отримуємо "不平静" (fuheisei), що означає "неспокій" або «роздратування». Отже, утворення нових слів за допомогою афіксів є важливим аспектом японської мови, особливо при вираженні емоційних станів, таких як злість. (Такао, Бондаренко, 1998) Це дозволяє точніше та ефективніше комунікувати різноманітні емоційні відтінки та концепти

Використання суфіксів для підсилення емоційного заряду: Деякі суфікси можуть додавати інтенсивність до слова, підсилюючи його емоційний відтінок. Наприклад, суфікс "つく" (tsuku) в слові "火が付く" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", підсилює ідею загострення гніву чи роздратування. Використання суфіксів для підсилення емоційного заряду є одним зі способів виразити інтенсивність та глибину певної емоції в японській мові. Деякі суфікси, додані до основи слова, можуть робити вирази більш насиченими та емоційно зарядженими. Наприклад, у слові "火が付く"

(hi ga tsuku) - "запалити вогонь", суфікс "つく" (tsuku) вказує на активне діяння або стан прикріплення. Додавання цього суфіксу до слова "火" (hi), що перекладається як "вогонь", підсилює ідею загострення гніву чи роздратування. Таке використання суфіксу "つく" (tsuku) робить вираз більш насиченим та додає до нього інтенсивність, вказуючи на сильний ступінь емоції. Крім того, інші суфікси також можуть використовуватися для підсилення емоційного заряду в словах, що виражають злість чи інші емоції. Наприклад, суфікс "がる" (garu) вказує на вираження певного стану або емоції, і коли він додається до слова "怒り" (ikari), що означає "гнів", ми отримуємо "怒りがる" (ikarigar), що підсилює інтенсивність гніву або показує його активне виявлення. Отже, використання суфіксів для підсилення емоційного заряду є важливим аспектом у японській мові, який дозволяє точніше та насиченіше виражати різноманітні емоційні стани. Це робить мовні вирази більш емоційно насиченими та дозволяє передати глибину та інтенсивність емоційного досвіду.

Створення метафоричних або образних виразів: Ідіоми часто використовують метафоричні або образні вирази, щоб передати емоційний стан злості. Наприклад, у виразі "怒鳴り散らす" (donari chirasu) - "кричати та ворушити", слово "散らす" (chirasu) метафорично використовується для вираження розгортання злості або гніву. Створення метафоричних або образних виразів є поширеною практикою в японській мові, особливо коли мова йде про вираження емоційних станів, таких як злість (Саніна, 2018). Ідіоми, які використовуються для цієї мети, можуть містити образність, яка допомагає краще передати інтенсивність та сутність емоції. Наприклад, у виразі "怒鳴り散らす" (donari chirasu) - "кричати та ворушити", слово "散らす" (chirasu) метафорично використовується для вираження розгортання злості або гніву. У реальному житті "розгортання" злості може бути подібним до розкидання предметів або поширення її відчуттями та словами, тому слово "散らす" (chirasu), що

означає "розпускати" або "розкидати", відображає цей образ метафорично. Крім того, інші метафоричні або образні вирази можуть містити символіку або образи, які асоціюються зі злістю. Наприклад, у виразі "火が付<" (hi ga tsuku) - "запалити вогонь", вогонь може розглядатися як символ загострення гніву чи роздратування. Отже, створення метафоричних або образних виразів в ідіомах допомагає краще передати емоційний стан злості та робить мовлення більш насиченим та експресивним (Шаповал, 2020). Використання таких виразів сприяє кращому розумінню та сприйняттю емоційних відтінків мовлення.

Використання ідіоматичних виразів: У японській мові існує багато ідіоматичних виразів, які використовуються для вираження концепту злості. Ці вирази можуть мати власну унікальну структуру та значення, які не завжди можна зрозуміти, досліджуючи окремі компоненти слова. Використання ідіоматичних виразів є поширеною практикою в японській мові, особливо коли мова йде про вираження різних емоційних станів, включаючи злість. Ці вирази мають власну унікальну структуру та значення, які не завжди можна розглядати, розбираючи окремі компоненти слова. У японській мові існує безліч ідіоматичних виразів, які використовуються для вираження концепту злості. Наприклад, ідіома "火が付<" (hi ga tsuku), що буквально перекладається як "вогонь запалюється", використовується для опису моменту, коли людина стає дуже злий або роздратований. Вираз має образне значення, де "вогонь" символізує інтенсивність гніву. Ще одним прикладом є ідіома "顔に泥を塗る" (kao ni doro o nuru), що буквально перекладається як "намазати обличчя брудом". Цей вираз використовується для вираження сорому та ганьби, яку людина відчуває через свої дії або злочини. Важливо відзначити, що ідіоматичні вирази в японській мові мають власну унікальну структуру та значення, які не завжди можна передбачити або зрозуміти, розглядаючи окремі компоненти слова. Тому для ефективного використання і розуміння цих виразів часто потрібен контекст або знання культурних особливостей.

Отже, словотвірний аспект у виразах, що виражають злість у японській мові, відіграє важливу роль у створенні емоційно заряджених та виразних конструкцій. Він допомагає передати не лише саму емоцію, а й її інтенсивність та характер, що робить мовний вираз більш виразним та насиченим.

Висновки до розділу 2

У другому розділі досліджувалися граматичні особливості виразу концепту злості у японських ідіомах. Зокрема, розглядалися синтаксичний, морфологічний та словотвірний аспекти.

Перше, синтаксичний аспект показав, що ідіоми в японській мові можуть мати різні синтаксичні конструкції, що відображаються у виразі емоційного стану злості. Наприклад, розглядалися конструкції ідіом, де підсилювалися емоційні відтінки через використання певних синтаксичних засобів.

Друге, морфологічний аспект вказав на роль морфологічних елементів у формуванні ідіоматичних виразів, специфічних для вираження злості. Дослідження виявило, що певні морфологічні засоби, такі як суфікси та префікси, використовуються для створення слів з емоційним зарядом злості.

Третє, словотвірний аспект показав, що утворення ідіоматичних виразів для вираження злості часто містить собі словотвірні процеси, такі як утворення нових слів за допомогою афіксів або комбінування наявних слів для створення нового значення. Отже, висновки з розділу граматичних особливостей вираження концепту злості у японських ідіомах свідчать про різноманітність та складність мовленнєвих засобів, які використовуються для виразу цієї емоції в японській мові. Розуміння цих аспектів сприяє кращому осмисленню мовного виразу та культурних особливостей японської мови.

Деякі ідіоми виявили себе як результат комбінації існуючих слів, які утворюють нове слово або вираз зі специфічним значенням, пов'язаним зі злістю. Цей процес відображає творчість і гнучкість мови, а також культурні особливості сприйняття та вираження емоцій у японському суспільстві. Отже, розділ про словотвірний аспект

підкреслив важливість мовленнєвих засобів у вираженні злості та показав, що процес утворення ідіоматичних виразів в японській мові може бути складним і має свої власні унікальні риси. Це підкреслює значення подальшого дослідження мовленнєвих аспектів у контексті емоційного виразу в різних мовних культурах.

ВИСНОВКИ

У цій роботі було проведено дослідження ідіом у японській мові, зосереджуючись на їхній граматичній природі та способах вираження концепту злості.

У першому розділі були розглянуті теоретичні засади ідіом у світовій лінгвістиці, зокрема визначення понять ідіом, їх класифікація та основні чинники виникнення. Особлива увага приділялася класифікації ідіом у сучасній японській мові, що дозволило систематизувати їх та зрозуміти їхню структуру та функціональне призначення. У другому розділі досліджено граматичні особливості вираження концепту злості у японських ідіомах. Виявлено, що вони можуть бути різними за синтаксичним, морфологічним та словотвірним аспектами. Особливий акцент був зроблений на аналізі синтаксичних конструкцій, морфемної будови та процесів утворення ідіом. Ідіоми є важливим елементом мовленнєвого виразу в японській мові, а їхнє вивчення допомагає краще зрозуміти мовну систему та культурні особливості японського суспільства. Дослідження граматичних особливостей ідіоматичних виразів дозволить збагатити наші знання про мовленнєві структури та їхню роль у вираженні емоцій та почуттів.

Дослідження граматичних особливостей ідіоматичних виразів також розширило наше розуміння мовленнєвих засобів у вираженні концепту злості. Виявлено, що кожен аспект мови — синтаксичний, морфологічний та словотвірний — відіграє важливу роль у створенні ідіом та їхньому розумінні. Зрозуміння теоретичних засад і класифікації ідіом у сучасній лінгвістиці допомогло нам краще аналізувати конкретні вирази, що використовуються для вираження злості в японській мові. Також, розгляд синтаксичного аспекту дозволив зрозуміти, які структурні зміни можуть відбуватись у реченнях з ідіоматичними виразами для точнішого передання емоційного заряду. Морфологічний та словотвірний аспекти дослідження показали, як слова можуть змінювати своє значення та емоційний відтінок за допомогою морфем та афіксів. Це відкриває нові перспективи для подальших досліджень у цій галузі.

Отже, ідіоми у японській мові є важливим культурним та мовним аспектом, який відображає складні емоційні стани та відчуття суспільства. Дослідження їхньої граматичної природи допомагає глибше розуміти японську мову та культуру в цілому.

АНОТАЦІЯ

研究対象：日本語における怒りを表すイディオムの文法的特徴。

研究対象：日本語における怒りを表現するためのイディオムの構造、意味、使用法。

研究資料：辞書と百科事典：「The Kodansha Kanji Learner's Dictionary」や「A Dictionary of Japanese Idioms」などの専門の日本語辞書には、怒りを表すイディオムが、その意味や文法的特徴とともに含まれていることがある。

研究の主要内容と意義：この研究の主要な内容は、日本語における怒りを表現するために使用されるイディオムの文法的特徴を調査することにある。否定的な色合いを持つイディオムの構造と使用法が分析され、侮辱、軽蔑、怒りなどの怒りのさまざまな側面が表現される。この研究は、現代の日本語におけるイディオムの使用を研究する日本語の文献や言語学の研究に基づいています。この研究の結果は、日本語や日本文化に興味を持つ学生や研究者、日本語の表現力に関する言語学者や翻訳者にとって有益である可能性がある。

キーワード：イディオム、日本語、文法、怒り、表現、言語学、文化、役割、認識、感情。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Асадчих, О., Бондар, А. (2024). Граматичні особливості Дієслів класичної японської мови бунго. 1(29), 5-9.

Бондар, О. І. (2003). Японські граматичні аналоги функцій інфінітива українського складеного дієслівного присудка. *Слов'янський збірник. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*.

Бондаренко, І., Бондар, Ю., Букрієнко, А., Катаока, Х., Комісаров, К., Левицька, О., Попович, М., Хіно, Т. (2012). *Японсько-український словник*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Бондаренко, І., Такао, Х. (1998). *Українсько-японський та японсько-український словник*. Навчальний словник японських ієрогліфів. Видавничий дім «Альтернативи».

Горобей, Т. В. (2021). Функціональні особливості лексичних і граматичних трансформаций при перекладі японського художнього тексту на українську мову(на матеріалі твору хідео леві "я в країні літератури"). Київ "КНЛУ".

Комісаров, К.Ю., Комарницька, Т. К. (2012). *Сучасна японська літературна мова. (Т. 1)*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Комісаров, К.Ю., Комарницька, Т. К.(2013). *Сучасна японська літературна мова. (Т. 2)*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Ржевська, Д. О. (2023). Когнітивні особливості перекладу японської ономотопеїчної лексики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 34(73), 216-220.

Саніна, Г. В. (2020). Японська етноментальність крізь призму фразеологізмів з соматичними компонентами. *Південноукраїнська організація "Центр філологічних досліджень"*.

Саніна, Г. (2018). Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку. *Міжнародна науково-практична конференція. Одеса*

Seiichi, M., Michio, T. (2008). *Dictionary of Advanced Japanese Grammar (Japanese and English Edition)*. Japan Times.